

Két István: Szent és Széchenyi

Gróf Széchenyi István a XIX. század húszas éveiben megindult reformmozgalom kezdeményezője, aktív alakítója, kiváló író és államférfi volt. Kossuth Lajos írta róla: „Ujjait a kor ütőérére tevél és megértette lüktetéseit; és ezért, egyenesen ezért tartom én őt a legnagyobb magyarnak.”

SZÖVEG ÉS FOTÓ: WINKLER CSABA

Győrött országos és helyi érdemeinek elismeréseként lett 1836. április 6-án Ecker János előterjesztése alapján „a szabad s királyi város tiszteletbeli polgára”, mai szóval díszpolgára Széchenyi István. A polgárlevél kiadásával, a város polgárait megillető jogok adományozásával a „legnagyobb

A következő, a bizakodást szomorúsággá váltó hír 1860. április 8-án kelt: meghalt Széchenyi István! A Győri Közlönyben a halálhír utáni napokban megjelent javaslat szerint „ölsön a város egyhavi gyászt, festessék meg a városi tanácsterem számára Széchenyi arcképét, a Főteret nevezzék el

„...ölsön a város egyhavi gyászt, festessék meg a városi tanácsterem számára Széchenyi arcképét, a Főteret nevezzék el Széchenyi térnek”.

magyar” a város akkori legrangosabb elismerését kapta.

Széchenyi István 1848. szeptember 6-án Döblingbe menet Győrött, a mai Kossuth Lajos utcában, az Arany Bárány Szállóban szállt meg.

Széchenyi térnek”. Ez a megvalósult, kegyeletos emlékezés akkor hitvallás is volt, a hivatalos város nem állhatott a gyászolók élére, a Győri Olvasó Egylet szervezte a gyász helyi eseményeit.

Az egyetemi parkban látható Széchenyi István mellszobra. A mű másolat, az eredeti – elveszett – szobor alkotója a XIX. század közepének neves szobrásza, Dunaiszky Lőrinc (1784-1833) lehetett. A Győrött látható szobor(másolat) 1866-ban a Széchenyi szoborpályázatra készült, s azt 1986-ban a Széchenyi István név felvétele alkalmából avatták. Az új aulában látható Sz. Egyed Emma (Kötelek, 1935. január 12. -) bronz domborműve. Ennek felirata: “Egynek minden nehéz, soknak semmi sem lehetetlen. Széchenyi István 1791-1860”.

Hanély Antal (1824-1911) portréfestő műve a „legnagyobb magyart” ábrázoló alkotás 1860. április második felében készült. Széchenyi halálhírét hallva győri polgárok megbízásából és adományaiából készítette az éppen a városunkban tartózkodó bécsi festő. Az eredeti a győri Városháza dísztermében, a másolata a Széchenyi István Egyetem rektorának dolgozószobájában található. Az idei Akadémiai Napon Hanély Antal 1861-ben készült másik Széchenyi István portréja az egyetem új szénatüsti termébe került.

Kutschi András, a mű tulajdonosa

SZÉCHENYI ISTVÁN- ÁBRÁZOLÁSOK

A „legnagyobb magyar” Szentkirályi Elemér: Kalauz Széchenyi István megismeréséhez című műve szerint nem volt magas. Széchenyi István saját magát említi például, hogy a nagy Széchenyit várják, és meg fog jelenni egy kis fekete ember. Kazinczy Ferenc írta: „gróf Széchenyi István vékony testű, igen fekete hajú és szemű, vastag fekete csak nem összenőtt szemöldökű fiatal, de grávis (komoly), azonban szép tónusú s nyájas Úr”.

Széchenyi Istvánról idealizáló ábrázolásokat készítettek a kor meghatározó képzőművészei: Barabás Miklós, gróf Andrássy Manó, Anton Einsle, Friedrich von Amerling. A legismertebb, a bécsi Franz Eybl

Az 1910-ben készült táblakép

által készített mű, ez a legtöbbet megjelentetett ábrázolás. A litográfia a közvetlenségével – mintha csak egy pillanatra ült volna le Széchenyi István modellként – vált közismertté. Hans Gasser 1859–60-ban Döblingben mintázta meg, s készítette el Széchenyi István mellszobrát. Mivel ez az egyetlen műalkotás, amelyik betegsége idején, az utolsó időszakban, s a helyszínen készült, hiteles ábrázolásként szerepel a szakirodalomban. A mellszobor Széchenyi Ist-

1910: OLTÁRKÉP A LEGNAGYOBB MAGYARRÓL

Dr. Hosszú Lajos, Ince atya (Cellődömölk, 1922. október 23. – Sopron, 2004. január 16.) a győri Hittudományi Főiskola két és fél évtizeddel ezelőtti rektora egy oltárképet ajánlott 1990-ben figyelmembe. Rektor úr 1986-tól – az új tantervek alapján fakultatív tantárgyak közül választhattak a hallgatók – bibliaismereti előadásokat tartott a Széchenyi István Egyetem jogelőd intézményében.

A képet az 1990-es év közepén, a beszélgetést követően néhány hét múlva már Szilvársárányban láttam és fényképeztem, a templom egyik oldalsó, lambériás részében állították ki akkor. Az elmúlt egy évben többször próbáltam megkeresni a képet. A Hittudományi Főiskola, a Püspöki Levéltár, a rábaközi és egyházmegyei lelkészek adatai, segítségével alapján az oltárképet a nyár elején Oroszlányban, a Munkás Szent József plébánián Kutschi András (Csorna, 1948. május 18. –) címzetes prépost, szentszéki ügyvéd, plébánosnál – aki saját indíttatásból megvette a műalkotást – találtam meg.

SZENT ISTVÁN FELAJÁNlja KORONÁját MÁRIÁNAK

„Semináriumi oltárkép Patrona Hungariae ábrázolással. Gróf Erdődy Gyuláné Széchenyi Emília gróf festete 1910-ben” – olvasható a kép hátoldalán. Gróf Erdődy Gyuláné (1866–1928) a Szent Márton Céh tagjaként szerepel a magyar képzőművészet történetében. Stílusa a századfordulói Szinyei-Merse-követőkhöz áll legközelebb – olvasható az egyik méltatás-

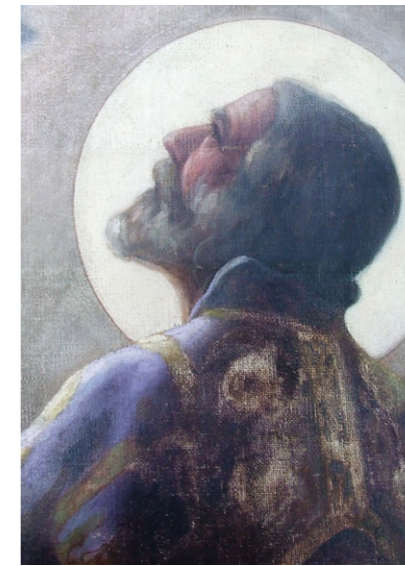
„Széchenyi István saját magát említi például, hogy a nagy Széchenyit várják, és meg fog jelenni egy kis fekete ember”

ván halála után sokféle változatban, technikával szerepelt. Ilyen Joseph Kriehuber (Bécs, 1800. december 14. – Bécs, 1876. május 30.) litográfiája, amely 1860-ban készült. Joseph Kriehuber Széchenyi István mellett Deák Ferencről, Liszt Ferencről s az akkori magyar és osztrák közélet több szereplőjéről is készített portrékat.

A jelzett kép a XX. század első évtizedében az új papi szeminárium számára készült, s annak 1910. szeptemberi átadásakor került a kápolnába. Ince atya beszámolója szerint az épületben 1958-ban más helyre tették, a próbaprédikációs teremben 1969-ben még látható volt, s az 1980-as évek közepétől már valahol a Rábaközben, talán Csornán vagy Szilvársárányban, a templomban található.

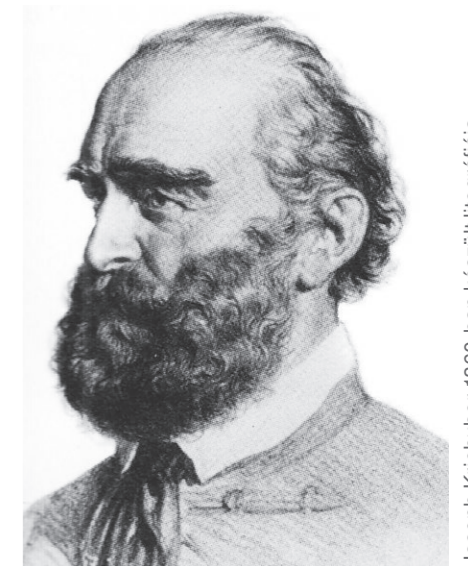
ban. A Szombathely melletti tanakajdi templom oltárképét is ő készítette, az ottani keresztút stációjáról találtam még adatot, s két festménye szerepel a vasi megyeszékhely képtárában.

„Szent István felajánlja koronáját Máriának” – ez a XIX. század, a korszak egyik meghatározó festészeti témája volt. A templomok oltárképei, freskói mellett a bécsi Pázmáneum adományképei között is szerepel a téma. Boda Zsuzsanna–Kiss Erika: A bécsi Pázmáneum című, az intézmény művészi értékeit bemutató tanulmány szerint az iskola kápolnájában található Jézus szíve falkép angyalai a Széchenyi család tagjainak arcvonásait viselik. A freskó készítője – a kép jobb sarkában található adat szerint – Angyalffy Erzsébet festő (Pécs, 1861. augusztus 24. – Budapest, 1940.) akit Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványaként jegyeznek. Az évszám nélkül, de minden bizonnyal 1900-ban alkotott képen a festői szignó mellett még két név

Széchenyi István, mint Szent István

Gonzágó Alajosként. Mindezek alapján feltételezhető, hogy Szűz Mária, Jézus és az angyalok alakjában is a Széchenyi család száz évvel ezelőtti – ma már nehezen beazonosítható – képviselőit láthatjuk.

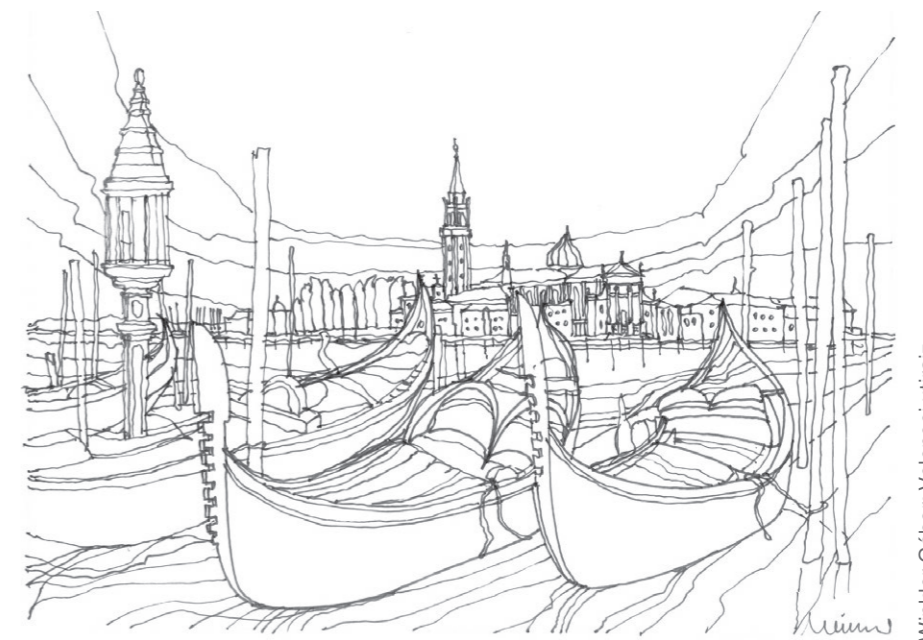
Joseph Kriehuber 1860-ban készült litográfiája

„...feltételezhető, hogy Szűz Mária, Jézus és az angyalok alakjában is a Széchenyi család száz évvel ezelőtti – ma már nehezen beazonosítható – képviselőit láthatjuk.”

szerepel: Erdődy-Széchenyi Emíliaé és Széchenyi Jenőé. Mindketten a Pázmáneum akkori rektorának, a későbbi győri püspöknek, Széchenyi Miklósnak (Sopron, 1868. január 6. – Budapest, 1923. december 1.) a testvérei voltak.

Az Oroszlányban, most ideiglenesen a hittanteremben található, egykor a győri szeminárium számára 1910-ben készült oltárképen Szent Istvánként Széchenyi István szerepel. Az ábrázolás gyakorlatilag megegyezik Joseph Kriehuber művével. A bal oldali személy Szent Imre herceg. A portré beazonosítható Széchenyi Miklós a győri püspökségen és a szemináriumban található ábrázolásai-
val. A jobb oldali személy Gonzágó Alajos (Castiglione, 1568. március 9. – Róma, 1591. június 21.), aki az ifjúság s különösen a kispapok védőszentje. Valószínűsíthető, hogy a Széchenyi család valamelyik akkori jeles személyiségét vagy a győri püspökség egy fiatal papját ábrázolja a festmény

A festmény három szétbontható darabból áll. Mindhárom részen jól látható, hogy nem befejezett a mű,

Winkler Gábor: Velencei utirajz